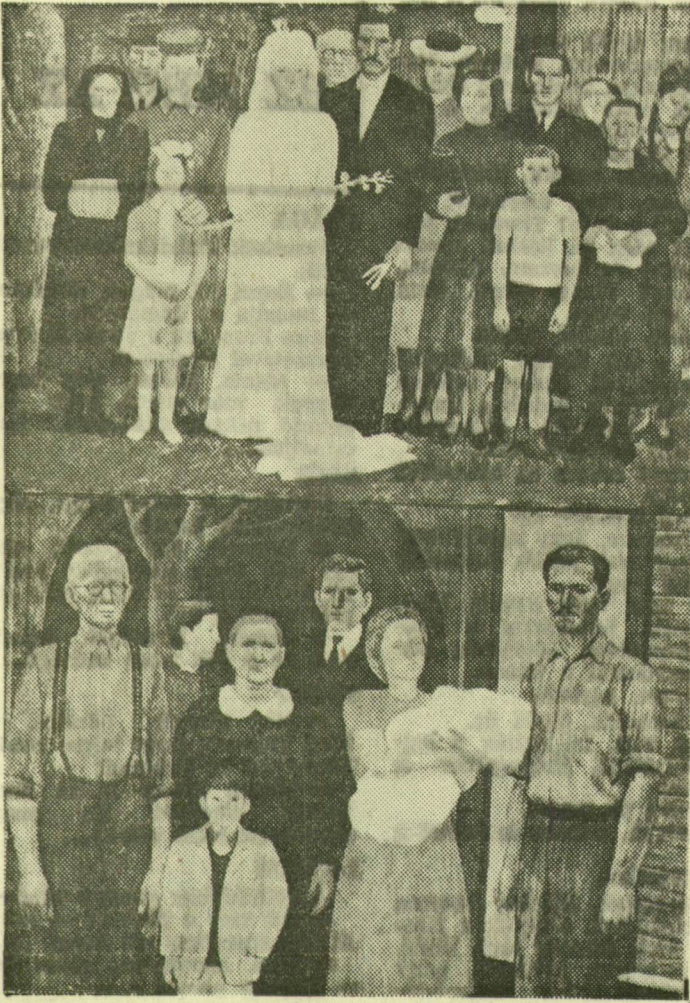
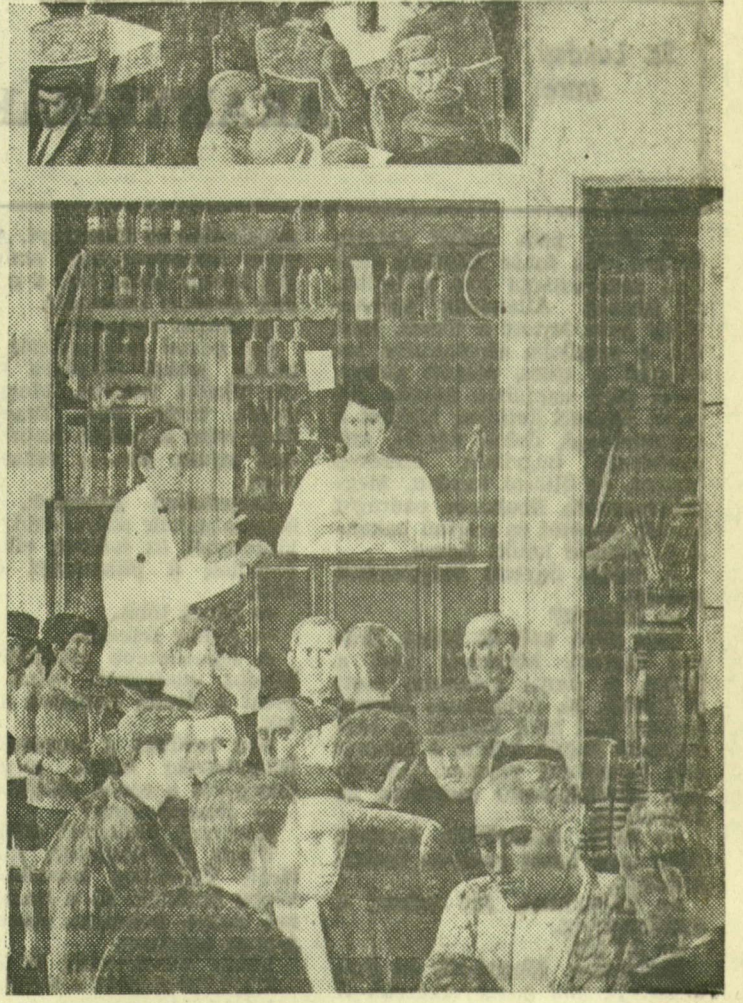

Triptichon (részlet)

Parasztlány

Kocma (részlet)

ZOLTÁNFÍ ISTVÁN MŰHELYÉBEN

Mit lehet a festő életében sikeresnek nevezni? — vetődött fel bennem a kérdés, mikor Zoltán István festészetéről készültem írni. Hiszen úgy tűnik, az 1972-es esztendő jelentős sikereket hozott számára: ez év januárjában volt első önálló kiállítása Budapesten, a Mednyánszky-teremben, a VIII. Dél-alföldi Tárlat zsürije neki ítélte a Koszta-emlékérmet, és a XIII. Szegedi Nyári Tárlat egyik díját is ő kapta.

— A siker nagyon összetett dolog és igen ritka madár. Egy festőileg megoldott probléma, egy eltalált szín vagy egy új gondolat már sikerélményt nyújthat. Maga az alkotás folyamata, a „kész” pillanata a siker oldala, a mélyebb és az alkotóművész számára a fontosabb. A megtalálást és megoldást mű a festő belső sikere. A díjak és elismerések a siker anyagi és erkölcsi oldalai. Ez a kevésbé fontos, ez a kiszámíthatatlan és a váratlan.

— Az önarckép csak ürügy a festő számára valaminek az elmondására. A legegyszerűbb modell, hiszen az embernek mindig „kéznél van” a saját arca. S egy arccal nagyon sok mindent el lehet mondani, még ha az embernek sajátja is az az arc. Önarcképeimen a külső, a látszólagos nyugalom mögött szeretném, ha mások is felfedezték az ott vibráló emberi töltést és feszültséget. E látszat-merevség és statikuság mögött meg kell, hogy villanjon a kifejezés, vagy legalábbis annak igénye. Vallom, hogy az ilyen családi és egyéni élményeim egyetemes problémák egyedi vetületei. Azt is vallom, hogy ez a képzőművészet, a festészet nyelven megfogalmazható.

Zoltánfi képeinek mottójaként Ady kissé átalakított verssorait idézhetnénk: szeretném magam megmutatni, hogy látva lássátok magatokat. Művészetének középpontjában az „én” áll. Elsősorban önmagát keresi, vonását mögött korunk emberének feszültségeit, izgalmait, vágyait, álmait. Arcának vonásait úgy hagyja ott minden képén, olyan utánozhatatlan ösztönöségtől üzött, mint a képzőművészet történetének halhatatlanja. És olyan természetességgel, mintha csak kézjeggyel látná el a képeket. Ezen az önmaga keresésén át vizsgálja a valóság magához idomított, hozzáidomult és így festői látásával, valamint „szerszámaival” is mérhető világot. Önmagát keresi a világban, és önmaga helyét jelöli ki a lét ontológiai folyamatában. Ez az önmaga köré kristályosított világ szolgáltatja piktúrájának tematikáját. Ebben a világ-

ban idézi őseit régi, megsárgult fényképek, nagyító alá helyezett emlékek, rég-volt-tán-igaz-se-volt legendák, háborús históriák és megmosolyogni való szokások segítségével (Nagyanyám, Nemzedékek). Ha napjainkat vallatja is, önmagát éri tetten naponta. Egyedül és barátai között, kocsmaszal mellett és iskoláskori fényképeken egyaránt (Önarcképek, En és a quattrocento, Beszélgetők), és önmaga holnapi bizonyosságát üdvözlő gyermekében, képhimnuszokban vall a gyermekben, „a szent családban” megtalált jövőbeni önmagáról (Család-képek). Ez az önmaga-keresés, ez a lét-faggatás készíti, hogy szembenézzen az élet nagy kérdéseivel, azokkal a varázsos pillanatokkal, melyeket megfesteni is csak varázsolással lehet. Élet és halál (Élet), születés és elmúlás (Család, Nemzedék), az „én” és a „te” (Emberpár Ketten), a barátság (T. L. barátom), a közösség (Beszélgetők) azok az emberi kérdések, melyeknek képi megjelenítésén fáradozik. Ezek a kérdések alkotják direkt vagy indirekt megfogalmazásban alakuló jelképi rendszerének, festői tematikájának pilléreit. A gyermekkor felhőtlen vidéke, a suhanévek emberformáló próbái, az emlékezés megszépítő mezeje, és napjaink életteli pillanatai festői-ségének kedves vadászterületei. Sárgult fényképekből, megmerevedett emlékekből, legendákká szelődött históriákból és napjaink valóságából ötvözi sírni-mosolyogni való, gyakran groteszk életképeit. (Kocma, Kis menyasszony, Nemzedékek).

— Nem volt egy nagy „M” betűs mesterem. Nem kötődöm meghatározólag senkihez. Hatással volt rám a kora reneszánsz festőinek tisztasága, a szürrealizmus felszabadító ereje, Bosch víziói. A valóság Zoltánfi által hálóbba fogott szűk területe nem beszűkülés, nem a kitekintés hiánya. Sokkal inkább a mélységek keresése, az elaprózódás veszélyének elkerülése, s a megnyíló zsilipek arra való, hogy a világ-

ból valamit lemeztelenített igazságában ismerjen meg, valami teljességében tárulkozzon föl előtte. Zoltánfi humanitása a szinte apostoli szeretettel megrajzolt portrékban és témaválasztásában rejlik. Kompozíciói nyugalmasak, harmonikusak, tiszta szerkezetűek. Gyakran választja a különleges, a megszokottól eltérő formát. Különösen kedveli a századokból feltámasztott hármastoltár-formátumot, ezeknek egymás mellé-főlé helyezett ikonografikus tételeiben sorjázhatja sok megbocsátó lírával, iróniával átszótt epikus mondandóját. A szürrealizmus felé hajló kompozíciók súlypontjában is ott az egyensúlyt fenntartó, áhitattal megfestett nyugalmas pont, legtöbbször az „én”. A művészet Zoltánfi festészetének egyik sajátos pontja. A biztos rajztudás, a finom kidolgozás és a pontos színválasztás minden alkotásának sajátja.

Festészete nem valamiféle kitálalás. Forrásai tiszta források: a kora reneszánsz festészetéből, Bosch vízióiból a gondolati szürrealizmus legjobbjainak eredményeiből táplálkozik. A szegedi kortárspiktúra sajátos lehetősége Zoltánfi festészete.

TANDI LAJOS

Besze
Imre

A CIGÁNYLÁNY

Lenézték őt olajfoltos, szakadt nadrágja, blúza, melle miatt, és ő lenézte őket ahogy ott fent darut kezelve tonnákat játszott ujjain.

Haját jólfésült kontyba rakta, — száján a rüzs meg nem pirult — csókot dobáltak fel a srácok, de ő ezen csak kacarászott, két keze kapcsolón simult.

Ebédidőben társalogni és kávé inni jött le, hozzánk. — közelről sem volt csúnya, „romnyi” mégis külön pohárba hozták a kávéját s két ujjal merle fogni.

Mert hátha rászól a „kimérő” pedig kezét tisztára mosta. „Közelről kedves, szinte szép nő, bár darut kezel és bőre ronda, de mosolya, az kincset ér.”

Szüresölve itta meg a zaccból számára főzött kutyvalékot, de csak mosolygott — tiszta dachból szótlan maradt, s a magasból lépett át minden hordalékot.

Hiába vártuk, egyszer, délből, nem jött le kávé inni hozzánk, úgy halt meg, mint a rém-mesében: áram-ütötte testét hozták hordágyon, kint a részlegében.

Kíváncsian még néztük — végleg, még mindig szép volt. Szája nyitva, lazult-puhán, hisz mosolyának fegyelme többé nem szorítja: nem tartja féken már az élet.

KARRIER

— adottságaink szerint — efféleképp — ehhez képest — ajánlatos — akarva-akaratlanul — akként — akkora — alaposan — aláhúzva — alátámasztva — alighogy — alkalmasint — alkalomadtán — álláspontunk szerint — állhatatosan — általánosságban — amellet-amellé — amellől — amennyiben — amennyire — amerre-amerről — amióta — amikor is — aminthogy — amúgy is — amúgy se — annak folytán — annak ellette — annál kevésbé — annál inkább — annyira, amennyire — arányosan — arra vonatkozóan — arra nézve — arra irányulva, hogy — avégből — avatottan — azt hiszem — nem hiszem —

Polgár Edgárra mintha bogarat dobáltak volna, felugrott, de az igazgató még az ajtó előtt utolérte, rálepett a lábfejére, hogy mozdulni sem tudott, barátságosan kupáncsaptá, rákacsintott: Pszt! Egy szót sem!

Polgárt a VAFEM-nél elfogták, mi van a csavarkihúzó-pecekekkel, csoportvezetőjét félrehívta: „Hozzávetőleg — csaknem — idejekorán — alighanem stb... stb...” rákacsintott, fülebe sügta az igazgatótól tanultakat.

— Te jó isten! — a csoportvezető az osztályvezetőhöz vitte: „Elképzelhető — feltéve — lehet — majdnem — idejében — mondta Polgár, mire a főmérnökhöz, onnan a Főhivatalhoz vitték, a VAFEM igazgatóját rövidesen leváltották, és Polgár Edgárt nevezték ki helyére. Polgár felesége három pincér segítségével tálat vacsorát férjének, és nem tagadott meg tőle semmit.

Egyik nap az új, csinos, szőke hajú titkárnő, a VAFEM üzlet-szerzőjét jelentette be neki, alacsony, tömzsi emberke lépett a főúrián berendezett luxusirodába, és a csavarkihúzó-pecek átvétele iránt érdeklődött.

— Akarva, akaratlanul — aktivizálódva — alaposan — annak — folytán, amúgy is, amúgy se — mondta Polgár Edgár, mire a köpcös férfi fejbevágtá a márvány hamutartóval, s elrohant Polgár Edgár az agysebészetre került, gyógyultan távozott, de elfelejtette a varázsigét, rövidesen leváltották, osztályvezető, majd csoportvezető, utána üzlet-szerző lett, felesége azzal tá-
ta otthon: „Hervadt Edgár, ennie kár!”

SZÜTS JENES